

Gymnasiesärskolan och gymnasial sÄrvux i framtiden

Eva Wallberg

SÄrskild utredare

GymnasiesÄrskoleutredningen (2009:04)

Jönköping den 30 september 2010

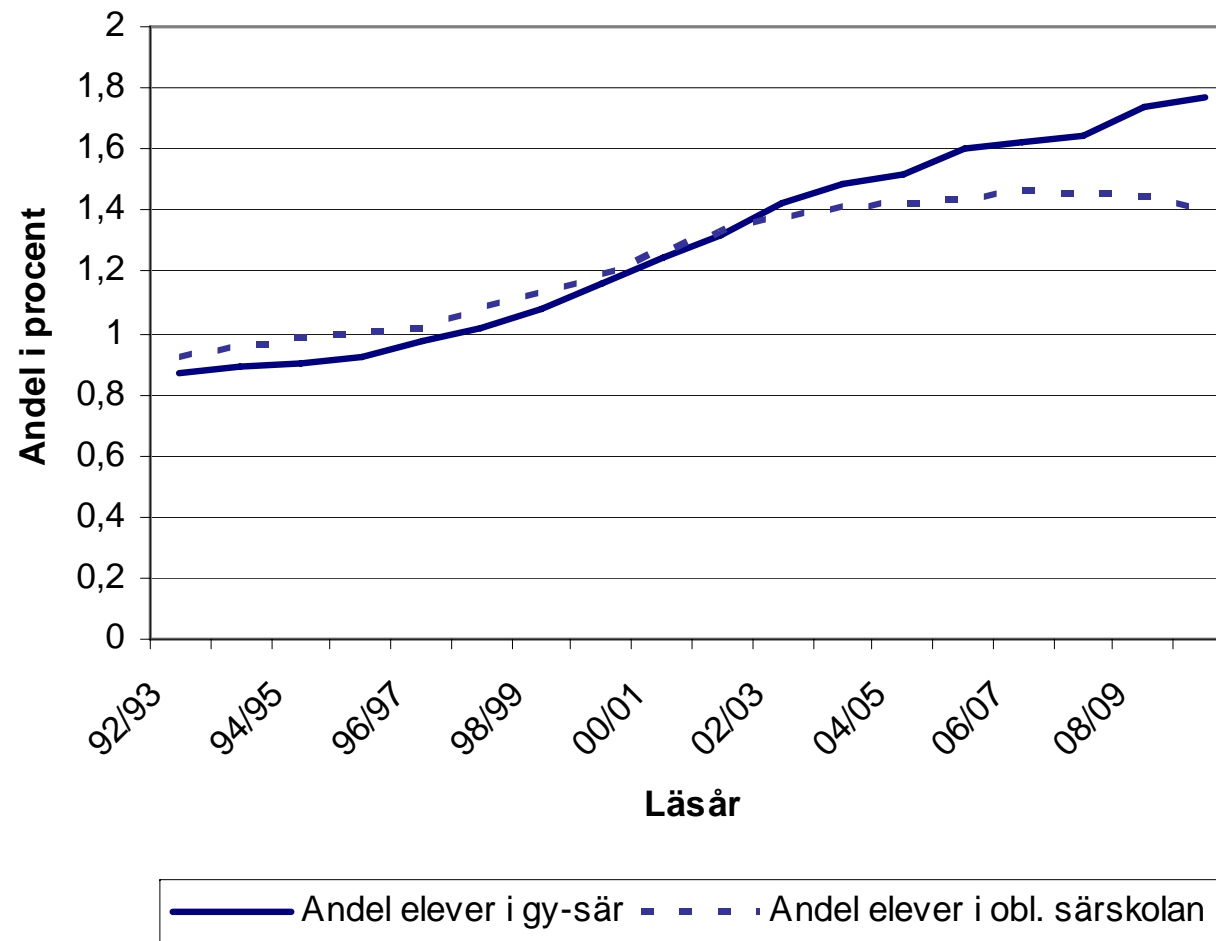
Uppdraget i korthet

- **Gymnasiesärskolans framtida utformning, t.ex. avseende**
  - program och inriktningar
  - gemensamma ämnen och kurser
  - gymnasiesärskoleexamen
  - urval och antagning
  - elev- och föräldrainflytande vid val av skolform
- **Ökad samverkan mellan skolformerna**
- **Ökad samverkan med arbetslivet**
- **Utökad rätt att studera i annan kommun eller fristående gymnasiesärskola**
- **Riksrekryterande utbildning**
- **Gymnasial särvox framtida utformning**

Gymnasiesärskolans syfte

- **Gymnasiesärskolan ska ge elever med utvecklingsstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och som så långt som möjligt motsvarar den som ges i gymnasieskolan. (*Nya skollagen*)**
- **Gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och till-sammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper. (*Nya skollagen*)**
- **Gymnasiesärskolan ska utifrån varje elevs förutsättningar fördjupa och utveckla elevernas kunskaper som en för-beredelse för ett meningsfullt vuxenliv i arbete, boende och fritid. (*Lpf 94*)**

Andelen elever i gymnasiesärskolan respektive i den obligatoriska särskolan 1992/93 – 2009/10

Gymnasiesärskolans nationella program

Utredningens tankar:

- **Nio nationella program som bygger på inslag från femton program i gymnasieskolan**
- **Särskilda programnamn**
- **Nationellt fastställda inriktningar**
- **Hög grad av flexibilitet**
  - Samma inriktning kan i vissa fall erbjudas på flera program
  - Kurser kan läsas från alla program
- **Specialutformade program avvecklas**
- **Särskilda varianter och lokala kurser ska prövas och godkännas av Skolverket**

Gymnasiesärskolans individuella program

Vad säger forskarnas rapporter?

- Svårt dra gränsen mellan YT och VT; indelningen uppfattas som förlegad och otydlig
- Betoning av individualisering och flexibilitet
- Förväntningar och krav har betydelse för elevernas prestationer
- Viss obalans mellan omvårdnad/trygghet och kunskaper/sociala utmaningar
- Resurserna i stort sett tillfredsställande
- Betyg är inte adekvata
- Ambivalens mellan tydlig ledning och självständig personal
- Samverkan kräver långsiktig kompetensutveckling av personal i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Gymnasiesärskolans individuella program

Överväganden:

- **Hur ska gränsdragningen mellan de nationella och individuella programmen se ut ?**
  - stramare individuellt program?
  - bredare nationellt program?
- **Ska indelningen i yrkesträning och verksamhetsträning behållas eller tas bort ?**
- **Bör/kan man stärka relationen mellan träningsskolan på den obligatoriska nivån och dagens IV-sär ?**
- **Hur ska IV-sär benämnas i framtiden ?**
- **Vem ska besluta om en elev ska gå på det individuella programmet - huvudmannen, skolan eller eleven?**

Ansökan och urval

Ansökan

- De elever flesta får lämna in ansökan
- Vanligt att antalet platser anpassas till efterfrågan
- Praktiken viktig inför ansökan
- De flesta får den utbildning den söker, men....?

Urval

- Om platser saknas ska företräde ges den som har störst behov, men i praktiken bedöms intresse, motivation, förmåga och förväntad möjlighet att få ett arbete/sysselsättning; bristande rättssäkerhet
- Många tveksamma till betyg som urvalsinstrument, trots att de flesta elever fått betyg från grundskolan

Utökat elev- och föräldrainflytande vid val av skolform

Uppdrag:

- Lämna förslag som innebär en harmonisering med den obligatoriska skolans bestämmelser om föräldra- och elevinflytande vid val av skolform

Utgångspunkt i den obligatoriska skolans best:

- Ett barn ska inte placeras i grundsärskolan om vårdnadshavaren inte lämnar sitt medgivande till detta, annat än om det finns *synnerliga skäl* för detta med hänsyn till barnets bästa. (*Nya skollagen*)

Särskild utbildning för vuxna (särsvux)

Nya skollagen:

- Särsvux ska stödja och stimulera lärande, utveckla kunskaper och kompetens i syfte att stärka den vuxnes ställning i arbets- och samhällsliv samt främja den personliga utvecklingen
- Kommunen ska sträva efter att erbjuda utbildning på gymnasial nivå som svarar mot behov och efterfrågan
- Den som har *minst utbildning* ska prioriteras

Vad vet vi om gymnasial särsvux ?

- Sv, ma, eng, samhällskunskap och data vanligast
- Yrkesinriktad utbildning och delkurser efterfrågas
- Genomsnittlig undervisningstid 3 timme/vecka (0,9 - 20)

Gymnasial sÄrvux

Uppdrag:

- **Utreda konsekvenserna av f6rslagen f6r gymnasie-sÄrskolan och f6reslÅ f6rÄndringar**
- **Se 6ver behovet av 6kad flexibilitet och individuellt utformad utbildning**
- **Unders6ka behovet av ett mer breddat utbildnings-innehÅll i gymnasial sÄrvux och vid behov f6reslÅ en sÅdan breddning**
- **LÄmna f6rslag till examen i gymnasial sÄrvux**
- **LÄmna f6rslag om samverkan**

Gymnasial sÄrvux

Överväganden:

- Vad får *minst utbildning* för konsekvenser om det finns färre platser än sökande ? Vad borde ligga till grund för huvudmannens beslut ?
- Ska man kunna "läsa klart" en gymnasiesärskoleutbildning på gymnasial sÄrvux ?
- Vad krävs för att kunna erbjuda ett breddat utbildnings-innehåll genom exempelvis yrkesinriktad utbildning ?
- Finns en skillnad mellan utbildning på träningsnivå på grundläggande sÄrvux och gymnasial sÄrvux ?
- Ska delkurser införas ?
- Vad är mest betydelsefullt för att utbildningen inom sÄrvux ska utvecklas?

Gymnasiesärskoleexamen

Uppdrag:

- **Lämna förslag till gymnasiesärskoleexamen och examen för gymnasial särsvux**

Överväganden:

- **Vilket ska syftet vara med examen ?**
  - för eleven / studerande
  - i förhållande till arbetsmarknaden
  - på nationell nivå
- **Vilka krav ska gälla för att få examen ?**
  - alla eller bara vissa elever
  - gymnasiesärskolearbete
- **Vad ska en examen innehålla för information ?**

Lärlingsliknande utbildning

Överväganden:

- Finns behov av lärlingsutbildning i gymnasiesärskolan och gymnasial särsvux ?
- Hur och när ska eleven kunna välja lärningsutbildning ?
- Vilka kriterier ska vara uppfyllda ?
  - minst viss andel av utbildningen på arbetsplats
  - stabil relation till arbetsgivare
  - lärande i arbetet
  - kopplat mot kursplanerna
  - handledare på arbetsplatsen
  - skolan närvarande på arbetsplatsen
  - handledning till handledare
  - tydlig dokumentation

Organisera för samverkan - en förutsättning för inkludering!

Överväganden:

- Vilka är möjligheterna och hindren för samverkan mellan gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, komvux och särsvux samt sfi och särsvux ?
- Vilka är vinsterna med sådan samverkan (särskilt för gymnasieskolan/komvux) ?
- Hur kan man organisera för och stimulera samverkan mellan
  - elever / studerande ?
  - lärare ?
  - skolledare ?

Varje samhälle har skyldighet att ge alla ungdomar en utbildning som förbereder dem för ett liv som vuxna. Människor växer med kunskap. Utbildning är en mänsklig rättighet som ger individen möjlighet att öppna nya dörrar, se nya perspektiv och ökar individens valmöjligheter. Bildning ger människor makt och möjlighet att forma egna liv.

(Gymnasiepropositionen 2008/09:199)